

NATIONALMUSEETS Arbejdsmark 2014

Indhold

- 7 Forord
PER KRISTIAN MADSEN
- 8 ”Der er skide sjovt på Nationalmuseet”
– fortid for begyndere
METTE BORITZ OG MARIA KASTRUPSEN
- 20 Frihedsmuseet brænder!
JESPER STUB JOHNSEN, ULRIK ABILD, RUNE HERNØ,
HENRIK LUNDBAK OG KAREN BRYNJOLF PEDERSEN
- 32 Pigen og parasollen – Japan i fotostudiet
MARTIN PETERSEN, MARUISKA SOLOW OG VERA TANG
- 46 Teater, samlebånd og sæbekassebiler
– Fordisme-festival i Brede 2013
SIGNE LYKKE LITTRUP OG LARS K. CHRISTENSEN
- 58 De Dødes Dag på Nationalmuseet
GITTE ENGHOLM OG MILLE GABRIEL
- 72 Nye kulturhistoriske udstillinger i Nuuk
– to nationalmuseer i samarbejde tværs over
Atlanten
DANIEL THORLEIFSEN, ANETTE HJELM PETERSEN,
EVA LILJA JENSEN, JOHN NØRLEM SØRENSEN OG
ANNE LISBETH SCHMIDT
- 88 Gammel Estrup – Herregårdsmuseet
– istandsættelse og iscenesættelse
RIKKE BJARNHOF, BRITTA ANDERSEN, SIGNE STEEN
BOESKOV, POUL KLENZ LARSEN, ROBERT LARSEN OG
ANNA-GRETHE RISCHER
- 100 På vej mod et nyt magasin
– bedre bevaring og øget tilgængelighed for
Nationalmuseets samlinger
RIKKE BENGTHA RUHE, VIBE EDINGER,
SØREN GREVE, CAROLINE POLKE HANSGAARD
OG KAREN BRYNJOLF PEDERSEN
- 112 Frederik von Scholtens tegninger og akvareller
fra Grækenland, 1824-29
JOHN LUND
- 128 ”Verdens ældste form for plastik”
– Nationalmuseets samling af kinesiske
lakarbejder fra Ming- og Qing-dynastierne
JOAN HORNBY
- 144 Arkæologi i vandkanten – redningsundersøgelser
langs Dokan-søen i det nordøstlige Irak
TIM B.B. SKULDBØL, HENRIK BRAHE, CARLO COLANTONI,
METTE MARIE HALD, RASMUS B. NIELSEN,
GUENEVER B. THAARUP OG JILL WEBER
- 158 Senistidens skove og sletter – Brommekulturens
landskaber i Allerød-perioden
MORTEN FISCHER MORTENSEN, CHARLIE CHRISTENSEN,
PETER STEEN HENRIKSEN OG PETER VANG PETERSEN
- 172 Fra arkivets skattekasse – gamle prøver giver ny
viden om jernalderbebyggelsen Sosteli i Norge
CATHERINE JESSEN OG FRANS-ARNE STYLEGAR
- 186 Førkristne kultpladser
– ritualer og tro i yngre jernalder og vikingetid
LARS JØRGENSEN, SOFIE LAURINE ALBRIS,
JOSEFINE F. BICAN, KARIN MARGARITA FREI,
ANNE BIRGITTE GOTFREDSEN, PETER STEEN HENRIKSEN,
SANDIE HOLST OG CHARLOTTE PRIMEAU
- 200 Tændernes tale – om Trelleborgs vikinger
KARIN MARGARITA FREI, PETER PENTZ OG
ANNE-CHRISTINE LARSEN
- 212 Nok en skat fra Østermarie
– med et tredje relikviekors og lidt til
ANNE PEDERSEN, EVA SALOMONSEN OG FINN OLE NIELSEN
- 226 Nye dateringer af Lilleborg – mønter fra
middelalderborgen i Almindingen på Bornholm
HELLE W. HORSNÆS, MICHAEL MÄRCHER OG
MICHAEL THORSEN
- 238 Skt. Birgittes Kapel i Roskilde Domkirke
– gravplads i 1000 år
HENRIETTE RENSBRØ OG DAVID HØYER
- 252 Kirker til salg – når kirker tages ud af brug
ULLA KJÆR

Kirker til salg

– når kirker tages ud af brug

AF ULLA KJÆR

” – Prøv lige at se en frækkert.
Jeg tænker med det samme, at
man kan lave lejligheder eller
et diskotek.”

Fig.1a-b
Blågårds Kirke på Nørrebro var en af de kirker, der i foråret 2013 blev udbudt til salg. Interiør og eksteriør.

Interior and exterior of the Blågårds Church in Nørrebro, one of the churches offered for sale in the spring of 2013.

Interiør: Foto: Arnold Mikkelsen 2013
Foto: Ulla Kjær 2014

Det kunne være svært at gætte, at Go'morgen Danmarks studievært talte om de to nedlagte hovedstadskirker Blågårds og Samuels kirker, der i foråret 2013 blev udbudt til offentligt salg (fig.1). Men værtens bemærkning var ikke desto mindre typisk for den spontane kobling af tanken om en tom kirke og spørgsmålet om bygningens fremtidige brug. Den mulige nye anvendelse bliver ofte en magtfuld medspiller, når det drøftes, hvorvidt en kirke skal tages ud af folkekirkelig brug. Hvis den bygning, der har tjent som ramme om de kirkelige handlinger, sættes i spil som supermarked, bar eller skateboardbane, eller foreslås revet ned, kan det anspore til etiske dilemmaer og påvirke beslutningen om lukningen. Spørgsmålet om, hvad der skal ske, når en kirke lukkes, varierer efter den enkelte bygnings alder og udformning, men er blevet et, der stadig oftere stilles.

Historisk set går lukninger af kirker hånd i hånd med åbninger. Fra den tidligste middelalder har landbrugskriser og epidemier lagt store områder øde og gjort kirker overflødige, og Danmarks overgang til protestantismen i 1536 gik ud over en række katolske klostre, ligesom den nye fokus på, at gudstjene-

Fig.2a-b
Aunsø ødekirke ved Holbæk. Eksteriør set fra syd samt interiør.

Aunsø abandoned church near Holbæk. Exterior seen from the south and interior.

Foto: Roberto Fortuna 2014

ster krævede menigheder, betød, at der ikke altid var mennesker nok til de eksisterende kirker. I 1537 kom der en såkaldt ”Kerkenn breker” til Ribe, og denne udmærkede håndværker fik i løbet af et år udbrækket en kvart million mursten fra fire af byens kirker, ligesom han for 100 mark brød en femte ned. Inklusive endnu to klosterkirker kostede reformationen syv ud af Ribes ni kirker. Men det var ikke noget særsyn. Til gengæld gik der efterfølgende over 300 år, før der atter skete afgørende ændringer af den danske kirkebestand. Nu gik industrialismen sin sejrsgang, jernbanerne skød frem, og der opstod folkevandringer fra land til by, stationsbyer og masser af nye kirker – men også situationer, hvor den gamle kirke blev revet ned, enten fordi den var blevet for lille til en øget menighed, eller fordi menigheden var flyttet. I forhold til hele denne udvikling var det nye skridt, der blev taget, da først Buderup Kirke syd for Aalborg i 1907 og derpå Avnsø Kirke nord for Tissø i 1933 blev forladt til fordel for en ny kirke. I begge disse tilfælde blev de gamle bygninger nemlig bevaret og eksisterer endnu som ødekirker (fig.2).

Danskerne flytter fortsat rundt. Fra landsogne til byer og fra bycentre til forstads kvarterer. Befolkningen bliver i stigende grad samlet i hovedstadsområdet og i Østjylland langs med motorvejen, og der bliver løbende brug for nye kirker på bekostning af eksisterende.

Men synet på kirkerne har ændret sig siden de store fornyelser i 1800-tallet. De danske middelalderkirker udgør en enestående skat. De har været brugt til det samme formål, siden de blev bygget for op til 950 år siden, og de er præget af denne brug. Langt de fleste er baseret på det samme grundskema, men deres materialer afhænger af de lokale forhold; deres tilbygninger er udsprunget af de lokale behov, og den generelle liturgiske og stilistiske udvikling er spundet sammen med sporene af den lokale menigheds færden på en måde, der gør hver eneste kirke unik. Kirkerne er både pejlemærker og synlige udtryk for deres landsbys fortsatte eksistens.

Især i byerne er mange kirker af nyere dato. De er udsprunget af de forskydninger i befolkningens bosættelsesmønster, der har fundet sted siden 1800-tallets slutning, og deres lokale forankring bliver generelt ikke tillagt den samme vægt, som når det drejer sig om de gamle kirker på landet. Men nyere kirker kan også være vigtige for deres sogn. Det blev tydeligt, da Kirkeministeriet efter et mangeårigt tilløb i 2011 tog hul på det følsomme emne at lukke kirker og nedsatte en arbejdsgruppe til at beskrive og diskutere de problemstillinger, dette måtte medføre, mens Københavns Stift indledte en kortlægning af hovedstadsområdets fremtidige kirkestruktur. Som et foreløbigt resultat af de samstemmende bestræbelser blev der udpeget en række kirker, ”som på det foreløbige grundlag foreslås taget ud af brug”, og alle implicerede blev bedt om at indgå i den efterfølgende lukningsproces i forståelse for dens nødvendighed.

Men de fleste af de kirker, der var tænkt nedlagt, var valgt fra centralt hold, og en del af de menighedsråd, der så deres kirke på listen og valget begrundet med et reduceret befolkningstal og et stagnerende kirkeliv, følte sig hængt af. Siden menighedsrådenes oprettelse i 1903 har det været kutyme, at eventuelle kirkenedlæggelser skulle ske på de enkelte råds foranledning. Nu måtte en række menighedsråd i hovedstadsområdet se deres kirke vejret op imod nabokirkerne på en måde, som de måske ikke var enige i, og mange sogneboere sluttede op i erkendelsen af, at deres kirke, dens alder ufortalt, var en bærer af traditioner af stor betydning for stedet. Modstanden blev taget alvorligt, og i stedet for de først udpegede 16 eller 17 storkøbenhavnske kirker blev der i sidste ende kun lukket seks, nemlig Blågårds, Samuels, Utterslev, Bavnehøj, Absalons

og Gethsemane kirker, mens Sankt Andreas og Fredens kirker blev udset til at overgå til andre kirkelige formål.

I Danmark er ingen folkekirkelige kirkebygninger fredet, idet de betragtes som brugsbygninger administreret af brugeren, nemlig de kirkelige myndigheder. Eftersom kirkerne også udgør antikvariske og arkitektoniske monumenter, foreskriver loven dog, at Nationalmuseet og de kongelige bygningsinspektører inddrages som konsulenter. Begge disse instanser blev naturligvis også spurgt til råds om de hovedstadskirker, der var tænkt lukket. Museet blev bedt om en bedømmelse af de antikvarisk/æstetiske værdier i hver enkelt af disse kirker, en vurdering af, hvorvidt de ville kunne anvendes til ganske andre formål og måske bygges om, samt en tilkendegivelse af, om der ville være funktioner, som ikke ville kunne indeholdes i de pågældende rum. Da enhver overvejelse om museale værdier kunne forekomme uretfærdig i den aktuelle sammenhæng, henholdt Nationalmuseet sig til, hvem der havde bygget kirkerne, hvorvidt de måtte betragtes som enestående for deres arkitekter og/eller deres tid, i hvilken grad de markerede sig i gadebilledet, og hvorvidt der var bevaringsværdier knyttet til deres interiører og/eller eventuelle ikke-flytbare inventargenstande.

Med sagen om kirkerne i København blev der for første gang i nyere dansk historie taget en aktiv konsekvens af den demografiske udvikling i retning af en decideret lukning af et større antal kirker. Statistikken har længe talt sit tydelige sprog. I København og på Frederiksberg var der i 1950 887.000 indbyggere og i 2012 649.302, eller 237.698 færre. Det svarer med en manko på små 15.000 personer til, at hele Aarhus er flyttet ud af hovedstaden siden 1950. Dertil kommer, at hovedstaden halter efter det øvrige land, når det kommer til medlemmer af folkekirken i forhold til befolkningstallet. Mens 80,4 % af den danske befolkning i 2012 var medlemmer af folkekirken, drejede det sig kun om 63 % af københavnernes, og mens stort set alle døde folkekirkemedlemmer i København bliver begravet fra en kirke, bliver færre og færre nyfødte københavnere døbt. Interessant nok ligger landets tre største sogne også i henholdsvis København og det københavnske opland. Det københavnske Kirkefond, der stod for de fleste af de nybyggede kirker i København omkring 1900, regnede med et minimum på én kirke med to præster pr. hver 10.000 indbyggere. De fleste normalt store sogne har mellem 1.000 og 8.000 indbyggere, men kun 111 af de 2.192 sogne, der fandtes i 2012, havde virkelig over 10.000 indbyggere. Til gengæld havde 598 sogne under 500 indbyggere og 148 deraf færre end 200. I et provsti som Sydthy, hvor 90 % af indbyggerne er medlemmer af folkekirken, er der kun lige godt 500 medlemmer pr. kirke i snit, dvs. at der flere steder er under 100 (fig.3).

Fig.3
Visby Kirkes Sogn i Thy talte i foråret 2013 bare 71 medlemmer af folkekirken.

In the spring of 2013 Visby Church's parish in Thy only had 71 members of the Danish National Church.

Foto: Jens Munksgaard 2013

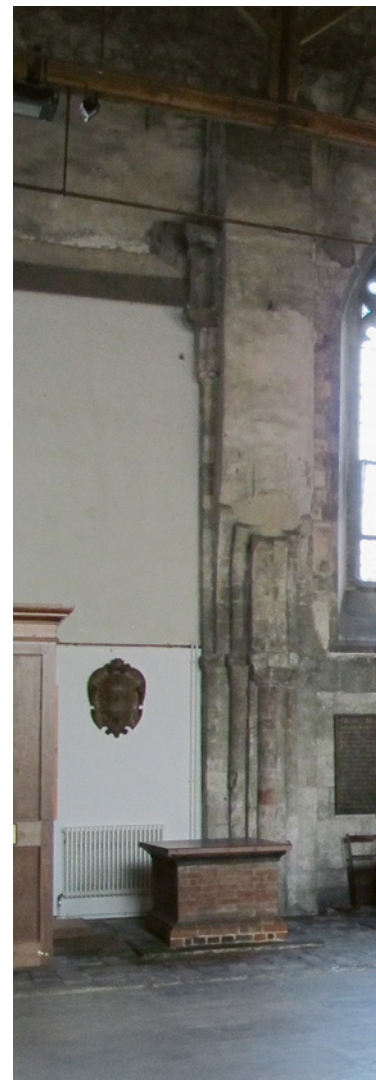
På Nationalmuseet mærkes udsvingene i det kirkelige landskab i de sager, der sendes ind til museets udtalelse. Mange steder vokser forstæderne til de større byer ud over de omgivende sogne, og de gamle kirker bliver for små. Så bliver kirkegårdene udvidet, der bygges sognegårde og ofte også nye kirker, af og til efter at det har været overvejet, hvorvidt den gamle kan gøres større. I andre og mere tyndt befolkede områder sidder menighedsrådene med kirker, der måske kun er i brug hver anden eller tredje uge. Her kan museets medarbejdere blive mødt med ønsker, der afspejler bekymringen for, at bygningen pludselig står tom. De faste stolestader foreslås bygget om, for "folk kommer ikke, hvis de er for hårde", eller erstattet af løse stole, så rummet kan blive mere fleksibelt; tårnrummet ønsket ændret til legerum for at tiltrække børnefamilier, og der skal helst være et toilet klos op ad kirken.

Af og til står den udefrakommende museumsinspektør tilbage med en fornemmelse af, at de mange tiltag vil få kirken til at ligne et forsamlingshus, men ikke nødvendigvis gøre den mere søgt som kirke. Det stadige spørgsmål er, hvor der så skal sættes ind. Der er enkelte steder på landet gjort det samme forsøg på at forene flere formindskede menigheder, som var tænkt gennemført i forbindelse med flere af de københavnske kirkelukninger. Hvor det er sket, er en enkelt af kirkerne i et nærmere afgrænset område trukket ud af daglig brug og omdannet til en såkaldt lejlighedskirke. Den står da tæt på tag og fag og med den nødvendigste varme i kirkerummet, men med et stærkt indskrænket personale og kun de kirkelige handlinger, som menigheden beder om. Andre steder er der gjort forsøg med særlige funktioner såsom sommerudstillinger og -koncerter, eksperimentalgudstjenester etc. Det sikrer situationen her og nu, men giver ikke altid noget svar på, hvad der vil ske på længere sigt, herunder om de alternativt anvendte kirker fortsat skal behandles som kirker og høre under de kirkelige myndigheder eller lægges ind under andre instanser.

Fig.4
Saint Mary's Church, Higham i Kent, blev i 1987 lejlighedskirke. Den har en aktiv venneforening.

In 1987 Saint Mary's Church, Higham in Kent, was a church "for occasional use". It has an active friends' society.

Foto: Else Michelsen 2011

Indhøstning af andres erfaringer er altid godt, og de af Nationalmuseets medarbejdere, der arbejder med kirke-konsulentfunktionen, tog i 2012-13 på studieture til to af de lande, hvor kirkelukninger længe har været en naturlig del af arbejdet med kirker, nemlig England og Holland (fig.4-10). England er tre gange så stort som Danmark, men har op imod ti gange så mange indbyggere og omkring tyve gange så mange kirker. Landets fremherskende kirkeretning er den anglikanske Church of England, men den samler sammen med den metodistiske, katolske og ortodokse kirke kun omkring 70 % af befolkningen. I 1969 blev der stiftet en kirkebevarende forening med tilslutning fra Church of England, staten og en række velgørende institutioner, og denne Churches Conservation Trust tager sig nu af næsten 350 historiske kirker. Bygningerne bruges til turistmæssige og kulturelle formål, mange kan med hjælp fra frivillige holdes åbne, og alle er stadig indviede og kan således fortsat fungere som kirker. Trusten overtager fortsat et par kirker om året og bruger tilsvarende flere ressourcer på at få midler til at holde sin bestand ved lige.

Fig.5
Saint Mary's Church (Art Centre), Sandwich i Kent, blev i 1956 reddet fra nedrivning og bruges nu til kulturelle arrangementer.

In 1956 Saint Mary's Church (Art Centre), Sandwich in Kent, was saved from demolition and is now used for cultural events.

Foto: Else Michelsen 2011

Fig.6
St. Augustinuskerk i det nordlige Amsterdam er indstillet til lukning, og værdisætningen er indledt.

The St. Augustinuskerk in north Amsterdam is scheduled for closing, and its valuation has begun.

Foto: Ulla Kjær 2013

Holland har nogenlunde det samme areal som Danmark, men over tre gange så mange indbyggere og næsten fire gange så mange kirker. Siden 1796 har stat og kirke været adskilt, og kun lidt over en tredjedel af indbyggerne er medlemmer af et religiøst samfund. Fra 1579 til 1853 var den reformerte tro den eneste tilladte. Men landets mange katolikker indrettede ikke desto mindre deres egne kirker, og det blev accepteret, så længe disse kirker ikke kunne ses i gadebilledet. I årene efter 1853 blev der til gengæld bygget talrige iøjnefaldende katolske kirker. Inden for de seneste år er flere af de mange kirkeretninger blevet slået sammen. Det har blandt andet fået konsekvenser for kirkebygningerne, og det er et forhold, der ligger hollænderne stærkt på sinde. Den religiøse arv betragtes som en væsentlig del af den nationale historie.

I Holland går kirkelukningernes historie også tilbage til 1960'erne. Genemgribende byfornyelser satte gang i diskussionen om bevaringsværdige bygninger, og et privat selskab i Amsterdam, Stadsherstel, reddede både nedrivningstruede huse og kirker. Af de 15 kirker, som selskabet nu ejer, tjener den ene som dets hovedkontor. I 1981 blev der sat fokus på de monumentale kirker med en forening, der blandt andet skulle rådgive om alternative anvendelser af de store bygninger, og 25 år efter opstod en organisation med også de mere

Fig.7a-b

De Duif i Amsterdam ejes af Stadsherstel og bruges til såvel kirkelige handlinger som både offentlige og private arrangementer. Der er i 1995 indrettet toiletter under alteret.

De Duif in Amsterdam is owned by Stadsherstel and is used both for church services and public and private events. In 1995 toilets were installed beneath the altar.

Fotos: Ulla Kjær 2013

almindelige kirker på programmet og mottoet: ”Der er altid et bedre alternativ end en nedrivning”. Denne Task Force Toekomst Kerkgebouwen kæmper for at gøre offentligheden opmærksom på kirkelukningerne og for at sikre de tidligere kirker en bæredygtig fremtid.

Det sidste skud på stammen blev oprettet i 2013 som en afdeling under det nationale museum for kirkekultur, Catharijnekonvent i Utrecht. Med støtte i en database med beskrivelser af en kvart million religiøse objekter i hollandske kirker og klostre skal denne afdeling for kirke- og klosterarv varetage den følelsesladede proces at lukke en kirke, lige fra den indledende registrering af bygningen og dens inventar over betragtningerne om afsætnings- og anvendelsesmuligheder og til lukningen er gennemført. Tempoet er tankevækkende. I Holland tages to kirker ud af brug – om ugen.

Nationalmuseets medarbejdere så selvsagt kun en brøkdel af de over tusind tidligere kirker og klostre i Holland, der nu fungerer som museer og kulturhuse, conferencecentre, lejlighedskomplekser, luksusboliger, moskéer, caféer, kontorer, koncertsale, festlokaler, butikker etc. Målt med den hollandske alen kan de danske kirkelukninger næsten synes overskuelige. Men der er tale om et afgjort lige så letfængeligt felt.

Nationalmuseets direktør deltog i den arbejdsgruppe om hele eller delvise lukninger af kirker, som blev nedsat i 2011, og som blandt andet konkluderede,

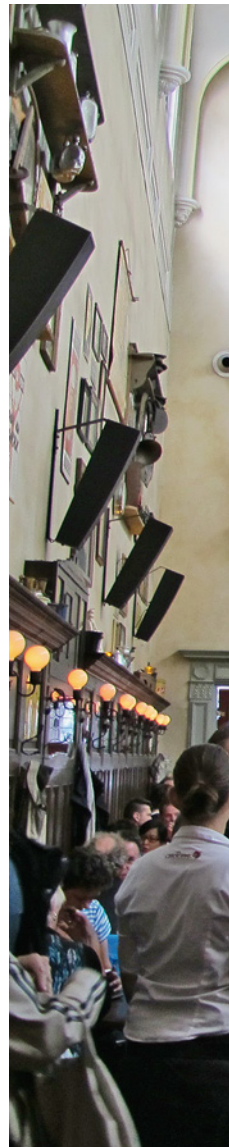

Fig.8

Noorderkerk i Utrecht blev i 1995 omdannet til den tyrkiske Ahmet Al Aks Moske.

In 1995 the Noorderkerk in Utrecht was converted into the Turkish Ahmet Al Aks Mosque.

Foto: Else Michelsen 2012

Fig.9

Gregoriuskapellet i Utrecht har hørt til en katolsk klosterorden, men blev i 2007 indrettet til luksuslejlighed.

The Gregorius Chapel in Utrecht belonged to a Catholic monastic order, but in 2007 it was furnished as a luxury apartment.

Foto: Else Michelsen 2012

at det skal være lettere at anvende folkekirkelige kirker til ikke-kirkelige formål, og at der som det første skridt på vejen mod en kirkelukning skal foretages en række afklaringer: Hvis den nedlagte kirke er ældre end 1536, vil den automatisk blive fredet. Hvis den er yngre, skal der indhentes en udtalelse fra Kulturstyrelsen om en eventuel fredningssag. Uanset kirkens alder skal Nationalmuseet og det lokale, statsanerkendte museum vurdere den kulturhistoriske værdi af kirkens inventar, og endelig skal et særligt sagkyndigt udvalg med repræsen-

tanter fra blandt andet Nationalmuseet, Akademiraadet og Det særlige Bygningssyn have lejlighed til at udtale sig om værdien af kirkegården. Arbejdsgruppen foreslog herudover en gradvis udfasning af begravelser på kirkegårde ved lukningstruede kirker samt en oprettelse af en elektronisk udbudsplads for løst kirkeinventar fra lukkede kirker.

De hollandske erfaringer viser, at hele processen omkring en kirkelukning både skal være gennemskuelig og gennemføres under hensyn til, at hver eneste kirke er enestående. Kirkelukninger kan ikke foretages på samlebånd. I Danmark har Nationalmuseets bogværk ”Danmarks Kirker” siden 1930’erne systematisk arbejdet sig gennem de danske kirker og beskrevet dem i alle detaljer. Dette værk giver et fantastisk indtryk af de værdier, der knytter sig til kirkerne og kirkegårdene, og det udgør en fortræffelig model for, hvordan enhver af de kirker, der lukkes ned, forud skal registreres, så kendskabet til dens oprindelige udseende fastholdes. Takket være en særbevilling fra Kirkeministeriet er en registrering af denne karakter i gang i København.

Fig.10

St. Maria Minor i Utrecht, der blev fredet i 1967, har siden 2007 huset Café Olivier.

St. Maria Minor in Utrecht, which was listed as protected in 1967, has housed the Café Olivier since 2007.

Foto: Else Michelsen 2012

Men den nøgterne registrering af kirken bør suppleres med, hvad hollænderne kalder værdiansættelser og køreplaner. Værdiansættelserne gælder kirkens og dens genstandes betydning ud fra deres originalitet, bevaringstilstand og kulturhistorisk/religiøse værdi. Ud fra en samlet vurdering af hver enkelt del og dens rolle for kirken, for menigheden og for hele det samfund, hvori den har fungeret, søges det afgjort, hvilken skæbne den skal have. Med værdiansættelserne kan den efterfølgende køreplan for lukningsprocessen nuanceres i overensstemmelse med bygningsfredningslovens ord om at give de bygninger, der skal værnes, en hensigtsmæssig funktion, som under hensyn til bygningernes særlige karakter kan sikre deres fortsatte opretholdelse. Denne fremtidige funktion bør også være på plads, før den aktuelle kirke lukkes, og hermed er vi fremme ved indledningens påtrængende spørgsmål om, hvad nedlagte kirker kan bruges til (fig.11-12).

Under alle omstændigheder vil Nationalmuseet gerne yde sit til at støtte de menighedsråd, der måtte komme ud for at skulle lukke deres kirke. En regulær vejledning kunne være en ide. For nok er en tom kirke værre end en lukket. Men med det hollandske Task Force's ord er der altid et bedre alternativ end en nedrivning. I København vil der måske bare blive tale om en ring, der sluttes. Kirkefondet opkøbte i sin tid flere danseetablisser og omdannede dem til kirker. Nu kan det gå den anden vej med et diskotek i en kirke. Måske kan noget i denne retning oven i købet sætte fokus på kirkens betydning. Det ville være en frækkert....

Fig.11a-b

I 2012 lukkede Emmerske Bedehus ved Tønder efter menighedsrådets ønske. Salen blev overdraget til Emmerske Efterskole.

In 2012 the Emmerske Chapel near Tønder was closed at the wish of the congregational council. The hall was taken over by the Emmerske continuation school.

Foto: Ulla Kjær 2012

Fig.12

I 2007 blev Vesterø Havnekirke på Læsø ombygget til et kurcenter.

In 2007 the Vesterø Harbour Church on the island of Læsø was refurbished as a health resort.

Visualisering: Arkitektfirmaet Friis og Moltke A/S

LITTERATUR

Madsen, Per Kristian: "Lukker de danske kirker?" i Andersen, Peder m.fl. (red.): *Hvordan ser verden ud? Festskrift til Niels Kærgård*, København 2012, s. 557-64.

Kirken i dag. Aktuell inspiration fra Kirkefondet, nr. 1, marts 2005: Tema: Ny brug af kirker.

http://www.kirkefondet.dk/fileadmin/filer/Bil- leder/Sognestatistik/Danmarks_analyse_2012.pdf. 2012

http://www.km.dk/no_cache/ministeriet/nyheder/ single-news/artikel/hvordan-lukker-man-en-kirke/ 2013

FORFATTEROPLYSNINGER

ULLA KJÆR
museumsinspektør, dr.phil.
Middelalder, Renæssance
og Numismatik
Nationalmuseet

ENGLISH SUMMARY

Churches for sale – when churches are decommissioned

In 2011 it was proposed that a large number of churches in Copenhagen should be closed (fig. 1). As a result of objections from the public less than half of the proposed closures were realized. But a commission established by the Ministry of Church Affairs was among those who pointed out that within the next few years it would also be necessary to close churches in the countryside: medieval churches that had stood as local landmarks for up to 950 years, but are now threatened by the drastic reduction of their catchment area (figs. 2-3). Since the National Museum is the advisor to the Danish National Church when it comes to changes in churches more than a century old, the museum is among the participants in the process that lies ahead. The museum has commented on the antiquarian values in the Copenhagen churches that were due to be closed down, and registers the furnishings of the individual buildings while they are still churches. Lessons learned from England and particularly the Netherlands, where two churches a week are being closed at present (figs. 4-10), have equipped the museum for the measures ahead: what are we to do with the churches that are taken out of use for ecclesiastical purposes? What can they be used for and how much can they be changed (figs. 11-12)?

Nationalmuseets Arbejdsmark 2014

Redaktion:

Per Kristian Madsen og Ingrid Wass
©Nationalmuseet og forfatterne

Alle manuskripter underkastes
anonym fagfællebedømmelse.

Arbejdsmarkens redaktionelle
retningslinje:

<http://natmus.dk/forskning/nationalmuseets-udgivelser/>

All papers are subject to
anonymous peer refereeing.

Editorial guidelines: <http://natmus.dk/forskning/nationalmuseets-udgivelser/>

ISBN: 978-87-7602-317-1

ISSN: 0084-9308

Printed in Denmark 2014

Grafisk tilrettelæggelse og sats:

Anne Marie Brammer og
Stine Raun Nissen

Billedbehandling og tryk:

Narayana Press

Engelsk oversættelse af billedtekster

og resumeer:
James Manley

Korrektur:

Jørgen Lethan

Udgivet af:

Nationalmuseet
Frederiksholms Kanal 12
1220 København K

Salg til boghandlere:

Nationalmuseets butik

Forside: For altid fanget i øjeblikkets glimt –
en pige med en parasol.

Front cover: Captured forever in the glare
of the moment – a girl with a parasol.

Foto: Museo delle Culture 2014/Ada Ceschin
Pilone Foundation

Bagside: Det handler om iscenesættelse.

Back cover: It's all about staging.

Foto: Silas Staal 2014

Nationalmuseet

 National Museum of Denmark

